

Serbiska – Srpski

PREUZMITE
VLAST
NAD SVOJOM
PENZIJOM

– DESET KLOPKI KOJE VI KAO ŽENA
TREBATE DA IZBEGAVATE

Annika Creutzer

© Annika Creutzer 2013
Ineko AB, Stockholm 2013

ISBN 978-91-637-3014-6

Uvodna reč

ŽIVOT JE PUN KLOPKI. Klopki za koje nam ponekad potrebna pomoć da bi ih otkrili.

Tu ćemo vam pomoći da nađete deset najvažnijih klopki koje trebate izbegavati da biste dobili što bolju penziju.

Znamo da žene generalno imaju daleko lošiju penziju od muškaraca. Ima mnogo razloga za to, na primer razlike u platama i druga vrsta diskriminacije. Da bi se to stanje promenilo potrebno je sindikalno i političko zalaganje.

Ali postoji i niz razloga na koje mi žene same možemo uticati. Naši sopstveni izbori koji imaju posledice za našu penziju a da i ne razmišljamo o tome.

Imamo opšti penzijski sistem koji svima garantuje najniži nivo penzije. To je naša osnovna sigurnost. Većina zaposlenika ima penziju preko svog posla, kolektivno ugovorenu penziju iz radnog odnosa. To je važni deo ukupne penzije.

Važno je da se ne damo uplašiti, da se ne zatvorimo od straha i ne želimo pričati o životu posle radnog života i kako ćemo se snalaziti ekonomski. Neki ne žele ništa znati o tome i gledaju na budućnost kao

na veliku, siromašnu i tamnu rupu. Drugi prihvataju skupe i loše penzijske proizvode, iako ima boljih alternativa, i misle da će to rešiti sve njihove brige.

Posvetite malo vremena i pročitajte savete koji se ovde daju, razgovarajte sa svojim prijateljima i kolegama. Imajte hrabrost da postavljate pitanja i raspravljate o budućnosti. Na taj način dobićete bogatije život pod stare dane – i ne samo u materijalnom smislu.

Mišljenja koja se ovde iznose su u svemu moja lična i niko drugi se ne može teretiti za njih.

*Annika Creutzer
U Štokholmu, septembar 2013. g.*

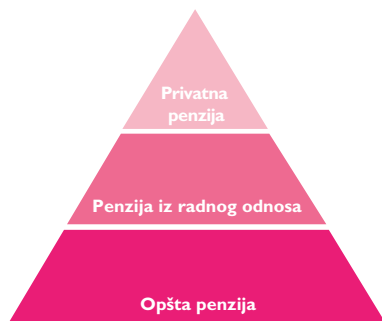
KPA Pension je penzijska kompanija za zaposlenike u opštinama i sreskim opštinama. Ulažemo penzijski novac sigurno i etički a naše mušterije su većinom žene. Žene koje su izabrale da posvete svoj život vodeći brigu o ljudima i unapređujući druge ljude u zdravstvu, školi i društvenoj brizi. Zato je za nas važno da pomažemo našim mušterijama da bi dobili što je moguće bolju penziju. I zato smo rešili da finansiramo izdavanje ove publikacije.

*Lars-Åke Vikberg
Generalni direktor KPA Pension*

Sadržaj

<i>Šta su to penzije?</i>	8
<i>Klopka u obliku studija</i>	12
<i>Klopka u obliku rada na crno</i>	16
<i>Klopka u obliku povlastica</i>	20
<i>Klopka u obliku skraćenog radnog vremena</i> ...	26
<i>Klopka u obliku zdravlja</i>	30
<i>Klopka u obliku štednje iz straha</i>	38
<i>Klopka u obliku troškova</i>	42
<i>Klopka u obliku parova</i>	46
<i>Klopka u obliku prestanka rada</i>	50
<i>Klopka u obliku penzije</i>	54

Šta su to penzije?

MORATE SAMI SEBI osigurati što bolju penziju. Počnite s tim da predstavite vašu buduću penziju kao piramidu. Zatim podelite piramidu u tri nivoa.

Donji deo piramide predstavlja opštu penziju. Ona je državna, zakonom propisana i važi za sve. Lični prihodi u toku celog života upravljaju visinom ove penzije.

Svake godine izdvaja se određeni iznos za vašu penziju. Od svake hiljadarke (1000) koju zaradite izdvaja se 185 kruna. Od tog novca 160 kruna ide na penziju po osnovu prihoda. Preostali deo, 25 kruna, morate sami uložiti u fondove za premijske penzije. Ako ne želite izabrati fondove to je u redu. U tom slučaju novac će se uveličavati kod opšteg fonda, Sjunde AP-fonden, i fonda Sāfan.

Svake godine dobijate narandžastu kovertu u kojoj se vidi koliko možete da očekujete da dobijete na ime opšte penzije, to što predstavlja dno piramide.

Ali većina koja ima zaposlenje dobija i penziju iz radnog odnosa, ili ugovornu penziju kako se ona takođe naziva. To je srednji deo piramide. Ova penzija je regulisana ugovorima između saveza sindikata i poslodavaca i odnosi se na sve zaposlenike na radnom mestu gde postoji kolektivni ugovor. Ima i nekih poslodavaca koji imaju sopstvena penzijska rešenja za svoje zaposlenike. Novac za penziju uplaćuje poslodavac.

Obaveštenja o penziji iz radnog odnosa stiže svake godine na kuću, u poštansko sanduče, iz raznih osiguravajućih zavoda i izbornih centrala koji se bave različitim izborima penzije iz radnog odnosa.

Gornji nivo piramide predstavlja privatnu penzijsku štednju koju možete imati ako to želite i ako imate mogućnost. Sami uplaćujete sopstveni novac a najuobičajeni vid je penzijska štednja kod osiguravajućeg zavoda, a koja se može odbiti od poreza. Kada dođe do isplate vaše uštedevine morate na taj iznos platiti porez na isti način kao što to radite u pogledu drugih prihoda po osnovu penzije. Možete izabrati i druge načine štednje i da ih nazovete penzijskom štednjom.

Najbolja slika vaše buduće ukupne penzije, cela piramida, dobićete ako uđete na web-stranicu www.minpension.se.

1

Klopka u obliku studija

Ne studirajte suviše dugo i izaberite pravo obrazovanje

STUDIJE UTIČU NA PENZIJU. Mnogo toga utiče na naš izbor zanimanja – interesi, porodične tradicije, mogućnosti zaposlenja, uticaj prijatelja kao i puka slučajnost.

Osnov penzije je da radimo. Što više zarađujemo i što duže radimo to ćemo veću penziju da dobijemo. Tako da i u pogledu penzije pozajmljujete novac sami od sebe kada studirate.

Već kao student dobijate vrlo mali iznos koji se izdvaja za vašu penziju. U sistemu opšte penzije iznos se obračunava na osnovu dela đачke potpore u studentskoj stipendiji. Ako studirate puno vreme dobićete penziju kao da ste imali godišnju platu od 39 000 kruna (2013. g.).

U pogledu penzije važno je da izaberite studije koje pružaju mnogobrojne mogućnosti i vode do zanimanja za koje ćete imati snage da se bavite celog svog radnog života ili u kojem ima mogućnost za razvoj i ušavršavanje. Na tržištu rada promene se dešavaju brzo tako da niko ne može da predvidi koje će profesije biti atraktivne za 30-40 godina. Ali možemo se baviti kvalifikovanim nagađanjima i reći da će uvek biti potrebni ljudi koji rade u školi, zdravstvu i društvenoj brizi.

Ljudi koji su se opredelili da steknu obrazovanje generalno rade

duže od ljudi bez obrazovanja. Ima više objašnjenja za to; obrazovanje može dovesti do interesantnijih poslova, zanimanja koja zahtevaju obrazovanje mogu biti manje fizički naporna a ponekad je i lakše prelaziti na druge radne zadatke ukoliko postoji obrazovanje kao osnov.

U stvari je izbor zanimanja stvar interesa i šta kome odgovara da radi. Ali nije loše razmisliti – da li je ovo to čime se želim baviti za 40 godina? A ako to ne želim – da li je to nešto što mi može da bude od koristi kada budem tražio/-la druga zaposljenja?

Ako ste se opredelili za studije važno je da počnete da radite što brže možete. Svaka dodatna godina studija košta vas buduće penzije, ali jedan način da se to nadoknadi jeste da radite duže.

Imajte takođe na umu da nije sve pitanje novca. Zaposleni u opštinama i sreskim opštinama se bolje osećaju od proseka uprkos nižih prosečnih plata i nešto većeg stepena stresa na poslu. To pokazuje ispitivanje preduzeća za analizu trendova Kairos Future. Zaposleni u opštinama i sreskim opštinama imaju najveći stepen obrazovanja, ispunjavaju ambicije da se razvijaju i imaju dobre odnose sa porodicom, prijateljima i kolegama na poslu. Često su i idealisti i podvlače više od drugih da su spstveni ideali i ubeđenja od značaja u životu.

2

Klopka u obliku rada na crno

Ne radite na crno

PRIMAMLJIVO JE PRIMATI platu na koju ne morate da plaćate porez. Na taj način dobijete više novca na ruke i ne morate da ga delite sa drugima. Možete dobijate 70 kruna na sat "čisto" umesto 50 kruna posle odbitka poreza. Dobro je dobiti 20 kruna više.

Svaki posao na belo koji imate daje mali doprinos vašoj budućoj penziji. Ozbiljan poslodavac uplaćuje doprinos poslodavca polazeći od plate koju primete. U doprinos poslodavca ulazi doprinos za penziju.

Ako radite na crno gubite na više načina, a penzija je jedan od tih načina. Niste ni osigurani na poslu što može predstavljati veliki problem ukoliko se povredite. Takođe ne možete biti sigurni u to da ćete stvarno dobiti novac koji ste zaradili. Poslodavac može jednostavno da vas prevari. Kao treće može se desiti da budete dužni da sami uplaćujete porez i doprinos poslodavca. Državna poreska uprava može naime da iznese takav zahtev sve do pet godina posle toga da ste primili novac. Konačno ne možete da koristite podatke o radu na crno kada tražiti druga radna mesta.

Iako se radi samo o poslu u toku letnjeg raspusta u tinejdžerskim godinama, manji iznos se izdvaja za vašu buduću penziju. Jedini uslov je da vaš godišnji prihod je veći od 18 900 kruna (2013. G.) Kod te granice se i počinje a da se plaća porez po osnovu prihoda.

3

Klopka u obliku povlastica

Nemojte promašiti penziju iz radnog odnosa

KADA VODITE RAZGOVORE o zaposlenju važno je da pogledate i prave povlastice. Uobičajeno je da poslodavac mami članskom karticom za teretanu ili kafenisanjem petkom. To je svakako lepo, ali to su mrvice u poređenju sa tim da li poslodavac ima kolektivni ugovor ili ne. U kolektivni ugovor ulaze razna osiguranja kao i druga prava i pre svega – u to ulazi i penzija iz radnog odnosa. Tako da nemojte nikako da zaboraviti da upitate o penziji iz radnog odnosa kada vodite razgovore o uslovima zaposlenja!

Većina poslodavaca je zaključila kolektivni ugovor. Ako radite u opštini, sreskoj opštini ili u državnoj službi ne morate se brinuti, tamo svi imaju kolektivne ugovore. Na radnim mestima gde postoji kolektivni ugovor vi kao zaposlenik uvek dobijate penziju iz radnog odnosa, ponekad zvanom ugovornom penzijom.

Najbolje je imati kolektivno ugovorenu penziju iz radnog odnosa. Stranke na tržištu rada, to jest sindikalne organizacije i organizacije poslodavaca, su postigli niže doprinose kod penzijskih kompanija. Samim tim više kruna odlazi na penzije a manje na doprinose, što sa vremenom vam daje veću penziju. Svake godine vaš poslodavac

uplaćuje novac za koji vi možete odrediti gde će taj novac biti uložen.

Ukoliko sami ne možete ili ne želite odrediti kako će taj novac biti uložen, i ne morate. Svaki ugovor sadrži gotovu alternativu. Rešenje je izabrano zato što je tu najveća mogućnost da se novac umnožava na dobar i siguran način. To su tradicionalna osiguranja sa manjom garancijom kao osnov.

Unapred izabrana penzijska kompanija za zaposlenike u opštinama i sreskim opštinama je KPA Pension. Ako ste zaposleni u privatnom sektoru sa ugovorom Švedskog saveza sindikata (LO) (ugovor između LO i SAF-a¹) vaš novac se ulaže u AMF Pension. Ako ste zaposleni kao službenik u privatnom sektoru (ITP) Alecta upravlja vašim novcem a ako ste državni zaposlenik (PA03) Kåpan Pensioner upravlja novcem. Ovo su četiri najveća kolektivna ugovora, ali postoji i veliki broj drugih ugovora. Ako ne znate koji je ugovor aktualan za vas možete se obratiti sindikatu, kancelariji za isplatu plata ili vašem šefu.

9 od 10 zaposlenih imaju kolektivno ugovorenu penziju

Ako je vaša plata veća onda penzija iz radnog odnosa ima veći značaj. Mnogi zaposlenici sa visokim platama dobijaju isto toliko ili više iz penzije iz radnog odnosa nego što dobijaju iz opšte penzije.

Poslodavci koji nemaju kolektivne ugovore mogu da zakluče zavisni ugovor. U tom slučaju dobijate iste penzijske povlastice kao i onaj koga pokriva kolektivni ugovor. Ima i poslodavaca koji imaju sopstvena penzijska rešenja. Ta rešenja mogu takođe da budu darežljiva i dobra ali su doprinosi često veći.

Ali budite oprezni na poslodavca koji vam uopšte ne daje penziju! U tom slučaju morate se pobrinuti da dobijete toliko visoku platu kako biste sami mogli da uplaćujete za penziju. Morate dobiti najmanje 5 odsto veću platu. To odgovara većini ugovora kao i većim doprinosima koji morate da plaćate.

Radna mesta sa kolektivnim ugovorima su obuhvaćena tako zvanom garancijom kolektivnih ugovora. Iako je vaš poslodavac bio nemaran sa uplatama za vaš račun, vi ipak uživate zaštitu i dobićete svoj novac.

Druga prednost kolektivno ugovorene penzije iz radnog odnosa

1 [Savez udruženja poslodavaca Švedske, primedba prevodioca]

jeste da vam se uplaćuje penzija i tada kada ste na roditeljskom odsustvu. Koliko dugo i u kom obimu regulisano je raznim ugovorima. Ako dobijete više dece i koristite roditeljsko odsustvo u dužim vremenskim periodima, to će imati velikog značaja za vašu buduću penziju. I drugi poslodavci mogu da plaćaju naknadu u toku roditeljskog odsustva, ali to nije tako uobičajena pojava. Ne zaboravite da se raspitate koja pravila važe! I u tom slučaju pobrinite se da se to upiše u vaš ugovor o radu!

Ukoliko imate svoje privatno preduzeće važno je da sami brinete o uplatama za penziju koje odgovaraju penziji iz radnog odnosa. Ako razmišljate o tome da osnujete sopstveno preduzeće važno je da u kalkulaciju unesete penziju iz radnog odnosa i druga osiguranja.

Kocka sa činjenicama:

Tri primera šta može penzija iz radnog odnosa da znači tog dana kada odete u penziju.

Pretpostavimo da Sara danas ima 30 godina i da ona počne da koristi svoju penziju kada bude imala 65 godina. Počela je da radi kada je imala 21 godinu. Svakog meseca joj se uplaća u skladu sa kolektivnim ugovorom KAP-KL iznos koji odgovara 4,5 odsto od plate. Na ime privatne penzijske štednje uplaćuje joj se isti iznos a novcem upravlja osiguranje KPA Privat Traditionell, koje je privatno osiguranje koje najviše liči na ono koje ona dobija preko kolektivnog ugovora. Novac za penziju raste realno sa 3 odsto godišnje. Sara ima dvoje dece i radi puno radno vreme. Mesečne isplate su navedene u današnjoj vrednosti novca. Novac naime odgovara kupovnoj moći koju ona danas poseduje.

Sarina penzija iz radnog odnosa biće niža u privatnoj alternativi s obzirom da poslodavac ne uplaćuje za penziju u toku roditeljskog odsustva. U trećoj alternativi, bez penzije iz radnog odnosa, ona dobija samo penziju po osnovu prihoda i premijsku penziju (opštu penziju).

Mesečna plata	15 000 kr	25 000 kr	35 000 kr
<i>Penzija po osnovu prihoda</i>	<i>6 010 kr</i>	<i>9 570 kr</i>	<i>13 050 kr</i>
<i>Premijska penzija</i>	<i>1 145 kr</i>	<i>1 880 kr</i>	<i>2 560 kr</i>
Ukupna penzija pri KAP-KL	9 853 kr	15 946 kr	21 904 kr
Ukupna penzija pri privatnoj penziji iz radnog odnosa	9 561 kr	15 446 kr	21 198 kr
Ukupna penzija bez penzije	7 155 kr	11 450 kr	15 610 kr

Beleška: Sara takođe može imati pravo na popunjavanje penzije garantovanom penzijom i stambenim dodatkom u slučaju da je njena penzija vrlo niska.

Izvor: KPA Pension/Svedska uprava za penzije

4

Klopka u obliku skraćenog radnog vremena

Skraćeno radno vreme umanjuje penziju

NAJVEĆA KLOPKA za žene kad je u pitanju penzija je posao sa skraćenim radnim vremenom. Onaj ko je radio skraćeno radno vreme dugi niz godina dobiće znatno lošiju penziju.

Ova klopka je u stvari niz klopki. Onaj ko radi skraćeno radno vreme često ima slabije povećanje plate, slabiju mogućnost da se stručno usavršava i slabiju mogućnost da dobije posao sa većom platom.

Može da bude puno razloga zašto se radi skraćeno radno vreme. Na neke od tih razloga možete sami uticati, na druge ne možete. Ukoliko nije moguće dobiti posao sa punim radnim vremenom onda je teško bilo šta uraditi osim pokušati se izboriti za duže radno vreme ili pokušati promeniti posao. Borba za pravo na puno radno vreme je takođe borba za bolje penzije.

Ukoliko se sami opredelite da radite skraćeno radno vreme, važno je da dobro razmislite šta bi to značilo. Na pozitivnoj strani je, na primer, da biste mogli više vremena posvetiti deci ili starim roditeljima. Nije, međutim, tako lako sagledati negativnu stranu.

Najjednostavnije način da proverite koliko bi vas koštalo skraćeno radno vreme u budućnosti je da pogledate na web-stranici

www.minpension.se a zatim napravite kalkulaciju. Upišite platu koju biste dobili ako biste radili skraćeno radno vreme i pogledajte koju biste mogli penziju očekivati. Skraćeno radno vreme znači da biste dobili i nižu opštu penziju i, pre svega, nižu penziju iz radnog odnosa.

U toku četiri prve godine života deteta dobijate naknadu u okviru opšteg penzijskog sistema. To znači da neće uticati na penziju ako radite skraćeno radno vreme ili ako ste kod kuće. U okviru penzije iz radnog odnosa obično naknadu dobijate od 3 do 12 meseci.

Skraćeno radno vreme po sopstvenoj volji u godinama kada su deca mala može imati mnogo neželjenih efekata dalje u životu. Žene koje rade skraćeno radno vreme su često više na bolovanju nego žene koje rade puno radno vreme. Razlozi mogu da budu brojni kao što je stres i poteškoće da se stigne da se posao uradi kao i pritisak da se uzima glavna odgovornost za kuću i porodicu. Mnoga radna mesta sa skraćenim radnim vremenom su u fizički teškim zanimanjima u zdravstvu i trgovini kao i u mnogim drugim oblastima. Neki smatraju da se žene razboljevaju zbog "klopke da bi se istakle kao vrlo sposobne".

Žene koje rade skraćeno radno vreme takođe teže dobijaju povećanje plate na radnom mestu. Može jednostavno da bude teže da pohađaju tečajeve vezane za radno mesto kao i druge vidove stručnog usavršavanja. Zbog toga im je teže da održavaju stručnost, što utiče i na platu i na penziju.

Slabije mogućnosti za stručno usavršavanje i slabija vera u sopstvene mogućnosti odražavaju se na plate žena. Ovo je jedno, od više, objašnjenja zašto žene imaju lošije plate od muškaraca. Osim toga smanjuje se i sigurnost na tržištu rada, što može da dovede do perioda nezaposlenosti a što takođe utiče na penziju.

Žene koriste otprilike tri od četiri dana roditeljskog odsustva, muškarci koriste četvrti dan.

Žene koriste dva od tri dana za negu bolesnog deteta, muškarci koriste treći dan.

Većina roditeljskih parova se sastoji od žene i muškarca a pri čemu on zarađuje više od nje. Obična pretpostavka je da će porodica imati manje novca na raspolaganju ako muškarac ostane kod kuće sa detetom

i koristi roditeljsko odsustvo. Obično je to pogrešna pretpostavka.

Roditelji koji dele roditeljsko odsustvo jednako u toku prve godine života deteta dobijaju najveći ukupni prihod posle odbitka poreza. Objašnjenje je uglavnom da oba roditelja koriste odbitak za privređivanje i popunjavanje plate po kolektivnom ugovoru. S obzirom da ne postoji gornja granica za popunjavanje plate, onaj ko ima veći prihod dobija i više kruna u toku roditeljskog odsustva. Slučajevi gde se ne isplati jednako korišćenje roditeljske naknade često su slučajevi gde je prihod muškarca duplo veći od ženinog ili gde žena uopšte nema prihoda. Najveću prednost da dele jednako ima par gde oboje imaju visoka primanja.

Podela odgovornosti za decu i kuću takođe utiče na odnos između roditelja. Više studija pokazuje da u odnosima sa ravnomernijom podelom roditeljske naknade razvodi braka su ređi. Podela roditeljskog odsustva i dana za negu bolesnog deteta ("vab") je samo jedno od objašnjenja zašto žene zaostaju u pogledu penzije. Često se radi o uzimanju glavne odgovornosti za kuću i porodicu.

Moguće je donekle "popraviti štetu" i na različite način dobiti kompenzaciju za lošiju penziju.

Prvi način je pokloniti svoju premijsku penziju. Onaj ko više zarađuje prenese svoju premijsku penziju na drugog partnera. To se radi unapred, pre nego što se zaradi novac za penziju. Obrazac se može dobiti od Švedske uprave za penzije. Ako se budete razveli nije moguće povratiti premijsku penziju. Možete poslati novi obrazac ako želite da se prenos premijske penzije prekine. Prenos može da bude samo između bračnih drugova ili registrovanih partnera. Vanbračni drugovi to ne mogu raditi.

Drugi način kompenzacije lošije penzije je preko kapitalnog osiguranja ili štednog investicijskog računa. Pročitajte više o ovim oblicima štednje u glavi Klopka u vidu štednje iz straha.

5

Klopka u obliku zdravlja

Zdravlje utiče na penziju

POSTOJI MNOGO RAZLOGA zašto treba voditi računa o zdravlju. Možda to prvenstveno ne gledamo kao penzijsku štednju nego više kao pitanje da se čovek dobro oseća. Ali vaše telo i zdravlje predstavljaju neke od najvažnijih faktora za vašu penziju. Ako nemate snage ili ne možete da radite penzija će vam biti lošija. Zato je redovna rekreacija i zdrava hrana takođe jedan oblik penzijske štednje.

Uprkos tome da se žene generalno više bave rekreacijom od muškaraca, i imaju manje suvišne težine nego muškarci, žene su više na bolovanju nego muškarci. Ovo se pre svega odnosi na žene sa malom decom.

Ima mnogo saveta u vezi zdravlja i rekreacije i većina nas zna šta trebamo da radimo.

Poslodavac takođe ima odgovornost za vaše zdravlje, a time i za vašu penziju. Imate pravo na radno mesto na kome se nećete razboleti ili povrediti. Na web-stranice naći ćete korisne savete o tome kako ćete dobiti bolju radnu sredinu.

Ako imate problema sa radnom sredinom možete se obratiti povereniku zaštite na radu na vašem radnom mestu. Možete takođe

da iznesete probleme sindikatu i upravi. Najgora stvar koju možete uraditi je da ćutite i patite.

Dobra zdravstvena zaštita u preduzeću može takođe sprečiti bolesti i stvoriti zdravu radnu sredinu. Lekari i medicinske sestre poznaju radno mesto i mogu dati savete polazeći od situacije na radnom mestu. Time mogu i doprineti sprečavanju dugotrajnih bolovanja.

Naći ćete mnogo informacija i saveta o tome kako vaše radno mesto može postati bolje na web-stranici AFA Försäkring, www.afaforsakring.se. Tamo ćete takođe naći i Izveštaj o povredama na radu koji sadrži popis različitih povreda na radu koje zadobijaju muškarci i žene. Za žene je, na primer, nasilje i opasnost od nasilja veći problem nego za muškarce.

Ako vodite računa o svom zdravlju i budućoj penziji, promena radnog mesta može da bude prava terapija za zdravlje. Umesto da se loše osećate ili trošite najbolji lek može da bude da sebi nađete drugi posao.

A woman with blonde hair, wearing a patterned green and yellow top, is sitting and playing an acoustic guitar. She is smiling and looking towards the camera. In the background, there is a blue wall with several papers and posters pinned to it. A red electric guitar is leaning against the wall behind her. The setting appears to be a music classroom or a practice room.

Rosie

Nastavnica muzike

” Udala sam se za čoveka iz Gane i želimo se preseliti tamo i otvoriti dom za nezbrinutu decu. U vreme kada je bilo novo da se penzija može odabrati, bila sam dosta nezainteresovana. Novac je jednostavno trebao da postoji tamo i da bude dovoljan za sve nas.”

Georgia

Administrator

„Nadam se da ću dobiti takav život kakav želim. Da putujem, da dobijem decu a mislim da će tako i da bude. Čula sam o penzijskom sistemu i znam da dobijamo penziju preko posla – neku drugu štednju još nisam stigla srediti.“

Susanna

Školska medicinska sestra

” Za mene je važno da budem svoj čovek u ekonomskom smislu, i kao udata. Ali ne radi se sve o krunama i öre – želim da imam vreme i za slobodno vreme i za porodicu i da se brinem o tome da je deci dobro. ”

Emmeline

Pomoćna radnica u restoranu

” Moja najveća želja je da radim sa cvećem, možda da otvorim cvećaru. Kada odem u penziju nadam se da će biti mirno, ali sam ja marljiva kao mrav i volela bih da produžim da radim. ”

6

Klopka u obliku štednje iz straha

Ne dozvoljite da vama upravljaju osećaji krivice

DA LI VAM JE POTREBNA PENZIJSKA ŠTEDNJA? Ne upadnite u klopku da počnete štediti za penziju samo zato što mislite da morate i zato što vam drugi govore da morate to raditi. Uvek je dobro štediti, ali nije sigurno da je obična penzijska štednja najbolja za vas.

Napravite pregled šta možete očekivati u vidu buduće penzije na web-stranici www.minpension.se. Savezi sindata, izborne centrale i penzijske kompanije imaju informacije o penziji iz radnog odnosa a penzijske kompanije i banke mogu dati informacije i o privatnoj štednji.

Ako imate mogućnost da štedite sledeći korak je da razmislite o tome kako želite da štedite, koje ste rizike spremni da uzimate i kada računate da će vam vaš novac biti potreban. Ako želite pomoć savetnika dobro je da razgovarate sa više od jednog. Povedite sa sobom prijatelja ili člana porodice sa kojim naknadno možete razgovarati o savetima koji ste dobili. Mnogi savetnici žele da prodaju proizvode određenog preduzeća i nisu neutralni.

To što mi obično zovemo penzijskom štednjom je štednja za koju imamo pravo odbiti od poreza u poreskoj prijavi. Smanjujete dakle

porez na prihod kada štedite, ali morate da platite porez na taj novac kada vam bude isplaćen.

Imate pravo na odbitak od maksimalno 12 000 kruna godišnje. Izuzetak je ako radite ali nemate penziju iz radnog odnosa, u tom slučaju imate pravo da odbijete 12 000 kruna kao i iznos koji najviše odgovara 35 odsto od plate. Ako niste sigurni koja pravila važe za vas možete pitati Državnu poresku upravu.

Ako štedite uz odbitak od poreza morate biti svesni činjenice da je taj novac blokiran. Možete ga podići najranije kada napunite 55 godina a isplate morate raspodeliti na najmanje pet godina.

Penzijska štednja koja se može odbiti od poreza je najpovoljnije rešenje u pogledu oporezivanja ako imate visoki porez kada uplaćujete novac a nizak porez tog dana kada novac treba da se isplati.

Ako danas imate prihod koji je ispod nivoa državnog poreza (ca 35 500 mesečno 2013. g.) penzijska štednja koja se može odbiti od poreza može da bude štetna za vas. Kao prvo porez je nešto veći kada se novac isplaćuje s obzirom da tada ne dobijate odbitak za privređivanje na penzijske prihode. Kao drugo isplata može dovesti do toga da dobijete niži iznos stambenog dodatka kada odete u penziju.

Dve alternative penzijskoj štednji koje se mogu odbiti od poreza su kapitalno osiguranje i ISK, štedno-investicijski račun. Nemate pravo na odbitak od poreza kada ulažete novac, ali sa druge strane ne morate ni da platite porez na prihod kada se novac isplaćuje. Za vreme štednje morate da platite godišnji porez na dobit koji se obračunava šablonski. Oba oblika štednje su povoljna ako neko drugi, na primer vaš supružnik, štedi za vašu penziju. Ukoliko on ili ona želi da vam da penzijski kapital može dakle u tom slučaju da izdvaja novac za to preko kapitalnog osiguranju ili štedno-investicijskog računa u vaše ime. Da se novac nebi delio u slučaju razvoda braka možete zaključiti bračni ugovor o odvajanju imovine u kome se utvrđuje da dobit na računima i prinos su vaša lična imovina.

7

Klopka u obliku troškova

Pazite na troškove kada ulažete svoj penzijski novac

SAMI TREBAMO ulagati što više. Danas imamo veću odgovornost da sami ulažemo naš penzijski novac nego ranije. Zbog toga moramo i da saznamo što više i da imamo veće znanje o penzijama nego što je bilo potrebno starijim generacijama.

Drugim rečima ne znamo koliko će velike te penzije da budu. To dobrim delom zavisi od toga kako ulažemo novac i kako se ekonomija u društvu razvija. Ali to što nam je unapred poznato su troškovi za ulaganje našeg novca. Zato morate voditi računa o značaju troškova i u koju klopku možete da upadnete ako izaberete skupo rešenje.

Penzijska štednja je štednja u toku dugog vremenskog perioda. Lako je propustiti da doprinos koji iznosi samo par procenata uz efekat kamata-na-kamate pojede dobar deo kapitala.

Kada se radi o penzijskoj štednji uopšteno postoji mnogo različitih doprinosa. Ako imate fondove u vašoj štednji isti su vezani uz doprinos za upravljanje. Može da bude i doprinos za penzijsko osiguranje kao takvo. Ponekad vam je pomagao penzijski savetnik koji dobija svoju naknadu u obliku provizije od osiguravajućeg zavoda kojeg ste vi izabrali. A i to je trošak za vas.

Ponekad se isplati da se plati veći doprinos da bi se dobilo nešto bolje. To može, na primer, da bude slučaj kada birate različite fondove. Akcijski fondovi često su skuplji od kamatnih fondova, ali mogu takođe više da porastu u vrednosti. Ali od dva istovredna fonda koja imaju iste preduslove rasta ubuduće vama bi se, dakle, isplatilo da izaberete fond sa najnižim doprinosom.

Kada dobijete godišnja obaveštenja od Švedske uprave za penzije, različitih penzijskih kompanija poput KPA Pension-a i različitih izbornih centrala možete da vidite koji su doprinose naplatili.

Doprinosi za kolektivno ugovorene penzije iz radnog odnosa obično su niži od penzijskih rješenja koja možete dobiti od poslodavca bez kolektivnog ugovora. Sindikati i poslodavci su bili uspešni u spuštanju doprinosa kada su birali kompanije koje će upravljati kolektivno ugovorenim penzijama.

Imajte na umu da oni koji sebe nazivaju savetnicima su prodavci. Zato postoji Zakon o savetovanju koji vas treba da zaštiti.

Ako dobijate savete o ulaganju savetnik mora, po zakonu, da pažljivo razmotri celo vaše materijalno stanje. Imate pravo da dobijete zapisnik iz kog proizilaze savete koji ste dobili. Pročitajte vrlo pažljivo pre nego što potpišete zapisnik. Povedite prijatelja ili člana porodice sa sobom na sastanak radi dobijanja saveta. Imate pravo da znate koje provizije i druge naknade savetnik dobija od strane različitih kompanija.

Ima mnogo njih koji žele da vam pomognu u upravljanju vašim penzijskim novcem. Jedan primer su svi PPM-upravnici koji nude da ulažu vaš novac za premijsku penziju uz doprinos od obično 500 kruna godišnje. Da bi se pokrio taj trošak vaši fondovi moraju pokazati mnogo bolji rezultat od proseka. Više ispitivanja pokazuje da to nije slučaj.

Druga klopka je kada trebate da podignete ili premestite vaš stambeni kredit. Banke često nude popust na kamatu uz to da vi premestite vašu penzijsku štednju u osiguravajući zavod banke. Može da zvuči primamljivo, ali pitanje ko će upravljati penzijom je važnije. Postoji opasnost da više izgubite premeštajem nego što dobijete u vidu niže kamate na stambeni kredit.

Možete da vežete različite zaštite osiguranja uz vašu penzijsku štednju. Najčešće su zaštita članova porodice umrlog i zaštita povrata

novca. Zaštita članova porodice umrlog, ili porodična zaštita, znači da će članovi vaše porodice dobiti određeni iznos u određenom periodu ako biste vi preminuli rano. Zaštita povrata novca znači da će oni dobiti iznos koji vi imate u određenom obliku penzijske štednje.

Ako nemate zaštitu povrata novca umesto toga imaćete koristi od novca od onih koji rano umru i nemaju zaštitu povrata novca. Novac se stavlja u ulog koji ostali dele i zove se nasledni dobit. Na taj način dobijete veću penziju ako nemate zaštitu povrata novca.

Ako ste zaposleni u opštini ili sreskoj opštini uvek dobijete zaštitu povrata novca u vašoj penziji iz radnog odnosa a koju možete da odbacite ako vam ona nije potrebna. U drugim ugovornim oblastima obično morate sami aktivno da izaberete zaštitu povrata novca. To predstavlja sigurnost i za vas lično i za članove vaše porodice.

Porodična zaštita i zaštita povrata novca su osiguranja i vi plaćate za to manji iznos iz vašeg penzijskog kapitala. Ako nemate članova porodice to je bačen novac. U tom slučaju vam nije potrebno osiguranje već se trebate postarati da sav novac ide za vašu penziju.

8

Klopka u obliku parova

Računajte s tim da ćete ostati sami

AKO ŽIVITE ZAJEDNO sa muškarcem i imate sliku o vašem životu kao penzioner pred sobom, onda sigurno vidite taj život kao zajednički. U tom slučaju ne mari ako će vaša penzija biti lošija, vi imate dve penzije od kojih ćete živeti. Nažalost život nije uvek takav kakvog ga mi zamišljamo. Vrlo je verovatno da ćete živeti sami ceo život ili deo vašeg života kao penzioner. Dakle, računajte s tim da ćete pre ili kasnije ostati sami.

Od onih koji danas idu u penziju razvedene žene imaju najniže penzije. Među svim siromašnim penzionerima prevladaju razvedene žene i udovice.

U Švedskoj više nemamo udovičku penziju. Ona je nestala pre mnogo godina. Umesto toga imamo penziju za vreme prilagođavanja na novonastalu ekonomsku situaciju, koja se isplaćuje ako ste mlađi od 65 godina. Ova se penzija dobija godinu dana. Ako imate decu mlađu od 18 godina možete penziju dobijati dve godine ili sve dok najmlađe dete ne napuni 12 godina. Obično penzija za vreme prilagođavanja na novonastalu ekonomsku situaciju iznosi 5 000 kruna mesečno pre odbitka poreza.

Najvažnija zaštita koju imate je kolektivni ugovor. Tu je i vaše grupno životno osiguranje iz radnog odnosa, TGL. U ovo osiguranje ulazi iznos za članove porodice umrlog, iznos za decu i iznos za sahranu. Za zaposlene u opštinama i sreskim opštinama ovo osiguranje se zove TGL-KL.

Kod razvoda braka delimo imovinu. To što nije lična imovina ulazi u imovinu koja se deli. Ali kad se radi o novcu za penziju mnogo toga se ne deli. Svako od supružnika zadržava svoju ličnu penziju po osnovu prihoda i premijsku penziju kao i celu penziju iz radnog odnosa. Privatno penzijsko osiguranje se deli (postoji određeni izuzeci), a dele se i kapitalna osiguranja ukoliko ne postoji bračni ugovor o odvajanju imovine.

9

Klopka u obliku prestanka rada

Ne napuštajte posao suviše rano

KOLIKO DUGO OSTAJETE u radnom životu znači mnogo za penziju. Imajte to na umu kada razmišljate o tome da li je došlo vreme da prestanete da radite ili da radite manje.

Ima više razloga da žene generalno ne rade toliko dugo kao muškarci. Neka ženska zanimanja su naporna i organizam možda ne može izdržati. Može da bude i protiv sopstvene volje – izgubite posao a ne dobijete novi. Ali ako pođemo od toga da imate mogućnost da sami odlučite kada želite napustiti radni život, trebate da budete svesni koliko biste ekonomski mogli ekonomski izgubiti na tome.

Ako prestanete da radite u 61 godini umesto u 65 to može da znači da ćete izgubiti skoro jednu trećinu penzije. Ako odete u penzije u 61 godini i imate nisku penziju trebate biti svesni činjenice da u 65 godina, kada počinje isplata garantovane penzije, ne možete, dakle, računati na punu garantovanu penziju, a čak ni na punu najnižu penziju.

Takođe može uticati na vašu penzija iz radnog odnosa ako odete u penziju pre 65 godina. U tom slučaju postoje različiti uslovi u različitim ugovorima. Osim toga na vas mogu uticati i razna prelazna pravila

između starijih i novijih ugovora. Na web-stranici www.minpension.se možete eksperimentisati sa raznim godinama za odlazak u penziju i videti kakav bi uticaj bio i na opštu penziju i na penziju iz radnog odnosa zavisno od toga kada biste počeli da koristite te dve penzije.

Jedan od razloga da mnoge žene prestaju da rade pre 65 godina zavisi od kako izgovorenih tako i ne izgovorenih zahteva od strane porodice i rodbine. Često se očekuje da starija žena odustane od svog posla da bi se našla svojim još starijim roditeljima kada je njima potrebna pomoć kao i kada je njenoj deci potrebna pomoć sa unučadima. Može vam se činiti da se samo po sebi razume da im trebate da se nađete, ali razmislite i o tome koliko bi vas to koštalo. Ova klopka bi se mogla nazvati „klopkom u obliku dobrote“, jer često naša volja da budemo dobri i da se brinemo o našim najbližim nas tera da napustimo tržište rada rano.

U švedskom zakonu ne postoji obaveza da se deca brinu o svojim roditeljima niti može opština to da zahteva. Zato morate postavljati strožije uslove zdravstvu. Ne prihvatajte da radite besplatno. Dovodite u pitanje zašto računaju da ćete vi biti spremni da pomognete. Ako vas je više braće i sestara – dogovorite se i istupite zajednički.

Ako zdravstvo nije dovoljno, usluge nege se mogu kupiti. Imajte na umu da odrasla deca mogu dobiti t.z. odbitak "rut" za usluge koje pružaju roditeljima. To možete da ispričate vašem bratu koji nema vremena da pomaže zbog svog važnog i dobro plaćenog posla. Neka on kupuje usluge i dobija odbitak od poreza. Podelite takođe i sam posao. Uključite više članova porodice i rodbine da pomažu oko roditelja. Vi niste loša žena i ćerka samo zato što ne želite sami da radite sav posao.

Drugi razlog što mnoge žene završavaju profesionalni život ranije je da žive sa muškarcem koji je stariji. Kada muškarac ode u penziju lepše je deliti penzionerski život zajedno. Zajedničko slobodno vreme je jedan od najčešćih razloga zbog kojeg žene rano napuštaju profesionalni život.

Ako se opredelite da odete u penziju istovremeno kada i vaš stariji suprug, to se možda neće mnogo primetiti ekonomski za vas, pod uslovom da penzija vašeg supruga predstavlja veći deo ukupnog

prihoda domaćinstva. Ali kada se pravi kalkulacija lako je zaboraviti sav novac koji vi gubite u obliku buduće penzije ako ne radite isto toliko dugo koliko i vaš suprug. Sav rad povlači za sobom novo pravo na penziju. Napravite kalkulaciju na web-stranici www.minpension.se pre nego što se saglasite da odete u penziju istovremeno kad i vaš suprug.

Neki penzije iz radnog odnosa su određene povlasticama. To znači da plata zadnjih godina predstavlja osnov za visinu penzije. Smanjiti radno vreme ili završiti posao ranije može da dovede do ozbiljnih posledica. Ako niste sigurni koja pravila važe za vaše penzije možete proveriti na web-stranici www.minpension.se ili razgovarati sa odeljenjem za isplatu plata, penzijskim upravnikom ili izbornom centralom.

Razmislite takođe i da li biste ipak, uprkos svega, mogli da nastavite da radite još malo. Na taj način popunjava se i opšta penzija. A osim toga predlaže se u kolektivnom ugovoru za zaposlenike u opštinama i sreskim opštinama u pregovorima o novom ugovoru da rad do 67 godina života dovodi do veće penzije iz radnog odnosa. Najverovatnije će i drugi kolektivni ugovori sa vremenom se pridružiti.

Vredi mnogo i za lično zadovoljstvo i za ekonomiju da se malo razmisli o tome kako biste izdržali, imali volju i mogli raditi toliko dugo koliko biste želeli.

10

Klopka u obliku penzije

Koristite penziju na najbolji način

IZBEGAVAJTE DAN KADA ĆETE OTIĆI U PENZIJU. Često govorimo da odlazimo u penziju, određenog dana menjamo zahtevan posao i budilnik na život bez ikakvih zahteva na nas. To je najgore što možemo da uradimo ako nam je stalo do našeg zdravlja. Ovaj "nagli preokret" jednostavno nije uopšte dobar za organizam. Nije neobično da se javljaju srčane tegobe, a srčani udar može dovesti do toga da uopšte i ne bude penzionerskog života. Za žene taj prelaz obično nije tako dramatičan, postoji niz neplaćenih radnih zadataka kojima se mogu baviti.

Ali muškarac ili žena – najbolje za zdravlje je ipak ako možemo otići u penziju postepeno.

Uoči odlaska u penziju trebate da pregledate koje sve penzije imate i kada se one isplaćuju.

Opšti penzijski sistem sadrži veliku meru fleksibilnosti. Možete da koristite i penziju po osnovu prihoda i premijsku penziju u delovima – četvrt, polovinu, tri četvrt ili punu penziju. Možete takođe da izmenite isplate kad god želite. Ako počnete da koristite punu penziju a dobijete posao sa skraćenim radnim vremenom penziju možete umanjiti. Na taj način povećavate svoju buduću penziju i time što jedan deo odlažete

i pravom na penziju koje zarađujete na poslu sa skraćenim radnim vremenom.

Ako dobijate penziju sa više strana postoji veliki rizik da će vam se sveukupno odbijati premalo poreza. Proverite pomoću koluta za izračunavanja na web-stranici Državne poreske uprave ili nazovite ih i pitajte. Ako želite da neka strana vam odbija veći iznos poreza možete da zatražite poravnjanje poreza ili se pobrinuti da ostavljate sa strane novac za plaćanje poreza.

Pravilima penzije iz radnog odnosa upravljaju različiti kolektivni ugovori ili, ako su individualni, pojedini ugovor o osiguranju. Mnoge penzije iz radnog odnosa se mogu koristiti već od 55 godina života. Ali uobičajena granica je 60 ili 61 godina. Može da bude primamljivo da se iskoristi što više moguće u što kraće moguće vreme, posebno ako su pri tome i izdaci veliki. Ali, pomislite na to da vaše potrebe mogu da budu velike celi život.

Ako ste žena i odete u penziju u 60 godina vrlo je verovatno da ćete živeti još 30 godina. Bićete zdravi pretežni deo tog vremena. Verovatno ćete imati veliku potrebu za zdravstvenom zaštitom u toku zadnjih godina života. Upravo u tom periodu koristimo polovinu celokupne zdravstvene zaštite koja nam je potrebna u toku čitavog života.

Raspitajte se da li imate pravo na stambeni dodatak za penzionere. To možete uraditi na web-stranici Švedske uprave za penzije. Imajte u vidu da je stambeni dodatak privremeni. To znači da ukoliko biste dobili veću penziju ili imali druga primanja preko nivoa koga ste naveli, može se desiti da ćete novac morati da vratite.

Mnogi vide svoj stan kao prvenstvenu penzijsku štednju. Tog dana kada penzija zameni prihode iz radnog odnosa onda treba da se proda kuća i da se kupi manji stan. Ali takvo razmišljanje ima više klopki. Kao prvo mora kod vas lično da postoji želja za preseljenje. Kada dočekate da imate vreme da se bavite vašom baštom onda sigurno nećete želiti da je napustite. Kao drugo može da bude skupo prodati kuću, preseliti se i platiti porez na dobit, i tako dalje. Ako ste mislili da kuću ili stan u vašem vlasništvu promenite na stan bez stanarskog prava i to može da bude teško s obzirom da se gradi vrlo malo stanova. Što se toga tiče naravno je velika razlika u kom delu zemlje živite.

U krajnjem slučaju to može uticati i na stambeni dodatak. Kuća ili stan u vlasništvu se ne računaju kao imovina kod obračuna stambenog dodatka. Ali novac koji možete imati u banci posle prodaje kuće ili stana se računa.

Za većinu ljudi ukupna penzija je toliko niska da se oporezuje samo porezom na nivou opštine i sreske opštine. Ali ako koristite penziju iz radnog odnosa u kratkom roku, a možda i privatno penzijsko osiguranje, postoji opasnost da se nađete iznad nivoa za državni porez. Zato je bolje raspodeliti penzijske prihode na više godina da se nebi prešla ta granica.

Primamljivo je kao penzioner preseliti se u topliju zemlju ili u svoju bivšu domovinu. Važno je, međutim, saznati koja pravila važe za penzije. Ako ste korisnik cele ili delimične garantovane penzije trebate da povedete računa o tome da se ista isplaćuje samo u zemljama članicama EU/EES (EES= Norška, Lihtenštajn, Island). Penzija po osnovu prihoda, penzija iz radnog odnosa i privatna penzijska osiguranja se isplaćuju bilo gde da ste nastanjeni, ali treba da povedete računa o tome kako se iste oporezuju.

Ako ste radili samo nekoliko godina u Švedskoj a zatim se vratite u vašu domovinu dobijete švedsku penziju. Uprava za penzije u vašoj domovini može da vam pomogne oko toga. Ako ste radili u drugim zemljama na području EU/EES morate se sami raspitati da li postoje neke penzije koje možete dobiti. Sami morate da vodite računa o eventualnim penzijama iz radnog odnosa koje u mnogim zemljama mogu biti vezane za ranije poslodavce.

Može da bude teško kontrolisati sve penzijama na koje imate pravo – a administracija je dugotrajna i zamršena – tako da je najbolje početi na vreme.

I na kraju – svrha svih ovih priča o penzijama je da imate što je moguće bolji život kada napustite svoj radni život. Odgovornost se oslanja na tri noge – političare, sindikate i poslodavce, i na vas. Nadamo se da vam je ova publikacija dala podršku i pomoć kako biste izbegli najvažnije klopke, u koje vi kao žena možete upasti, tako da vaš budući penzionerski život bude onako bogat i dobar kakvog ga mi svi zamišljamo.

Važne adrese:

Moja penzija – www.minpension.se

Osiguravajući zavod potrošača – www.konsumenternas.se

Švedska uprava za penzije – www.pensionsmyndigheten.se

Državna poreska uprava – www.skatteverket.se

Zdravlje: www.suntliv.se, www.afaforsakring.se

Fondovi: www.fondkollen.se, www.morningstar.se

Izborne centrale, ugovori u zagradi:

Pensionsvalet AB (KAP-KL, Stari PA-KFS, PA-KFS 09),

www.pensionsvalet.se

Electum (KAP-KL), www.electum.se

Izborna centrala (KAP-KL m fl): www.valcentralen.se

Collectum (ITP), www.collectum.se

Fora (SAF-LO), www.fora.se

Državni zavod za penzije iz radnog odnosa, www.spv.se

Važne adrese:

Moja penzija: www.minpension.se

Osiguravajući zavod potrošača:
www.bankforsakring.konsumenternas.se

Švedska uprava za penzije:
www.pensionsmyndigheten.se

**Izborne centrale, sa ugovorima
u zagradi:**

Pensionsvalet (KAP-KL, Stari PA-KFS,
PA-KFS 09): www.pensionsvalet.se

Electum (KAP-KL): www.electum.se

Izborna centrala (KAP-KL i dr.):
www.valcentralen.se

Collectum (ITP): www.collectum.se

Fora (SAF-LO): www.fora.se

Državni zavod za penzije: www.spv.se

Zar je samo toliko ispalo?

Da žene po pravilu dobijaju mnogo lošiju penziju nego njihovi muževi nije neko novo otkriće. Mnogi zatvaraju oči pred stvarnošću s obzirom da ih sama pomisao na siromašnu budućnost plaši.

Drugi prihvataju skupe i loše penzijske proizvode u veri da će isti rešiti njihove brige.

Ali terati problem ispred sebe nije uopšte dobra strategija. Uprkos svemu postoje i alternativna rešenja. Annika Creutzer, poznati stručnjak iz oblasti privatne ekonomije, uči nas da preuzmemo vlast nad situacijom i penzijom. U knjizi razmatra deset klopki koje trebate da izbegavate – kao što su klopka u obliku parova i klopka u obliku skraćenog radnog vremena.

Preuzmite vlast nad svojom penzijom. Još uvek nije prekasno!

KPA
PENSION